

PATIBULUMMAL A VÁLLUNKON

SZABADOS ÁDÁM

Egy rossz főnök vagy egy részeges férj (esetleg zsémbes feleség) komoly kereszt lehet Jézus követője számára. Akinek mindkettő megadatik, az naponta két helyen is hordozza a keresztjét: a munkahelyén és odahaza is. Ha az illető valami kellemetlen betegséggel is együtt él, esetleg valamely múltbeli bűnének hosszú árnyéka követi, talán még egy feldolgozatlan trauma is kapcsolódik hozzá, a keresztje szinte elhordozhatatlanul súlyossá válik.

Valahogy így szoktunk beszélni a kereszthordozásról, nem? A kellemetlen, megváltoztathatatlan helyzeteket nevezük keresztnek, melyet egy ideig vagy egy életen át cipelnünk kell. A kereszt az elkerülhetetlen szenvedés, amellyel kénytelenek vagyunk naponta együtt élni. Ha keresztnek tekintjük a szenvedésünket, az valahogy mégis megszentelődik, a hozzá való viszonyunk megváltozik, tanítványságunk és formálódásunk részévé válik.

Sem a hétköznapi szenvedés nehézségét, sem annak formáló erejét nem akarom megkérdőjelezni, a szóhasználatnál azonban gondom van. A kereszthordozás képe Jézustól származik, de meggyőződésem, hogy az Úr nem az élet elkerülhetetlen nehézségeire és kellemetlenségeire gondolt, hanem valami egészen másra. Jézus szavait a szinoptikus evangéliumok így őrizték meg: „Ha valaki én utánam akar jönni, tagadja meg magát, vegye fel a keresztjét, és kövessen engem.” (Mt 16,24; vö. Mk 8,34). (Lukács egy szóval megtoldja még a mondatot: „vegye fel *naponként* a keresztjét”, jelezve, hogy Jézus nem egyszeri döntésről beszélt, hanem hétköznapi döntések sorozatáról, állandó és folyton megújuló hozzáállásról.) Mit jelent a kereszt képe Jézus figyelmeztetésében?

Egyetértek I. Howard Marshall megállapításával: „Az $\alpha\rho\omega$ τὸν σταυρὸν kifejezés szó szerint arra utal, amikor egy ember cipeli a keresztjét a kivégzés helyére... A keresztrefeszítés általános gyakorlat volt az első századi Palesztínában, a metafora használata tehát nem kíván körülményes magyarázatot. Jézus arra hívja a tanítványait, hogy álljanak készen a keresztrefeszítés általi halálra.” (*The Gospel of Luke*, NIGTC, 373) Marshall szerint a metaforában szereplő halálraítélt ember a kereszt patibulumát (horizontális gerendáját) viszi a kivégzés helyére. Jézus arra utalt ezzel, hogy a tanítványai helyezkedjenek a halálraítélt ember helyzetébe. „A mondás nem feltétlenül a szó szerinti mártírhalálra utal, inkább az önmegtagadásnak arra a belső hozzáállására, melyben az ember képes az életét ebben a világban befejezettnek tekinteni” (373).

R. T. France hasonlóképpen érvel. A kereszt képe a tanítványság alapfeltételére vonatkozik: „csatlakozunk Jézushoz a kivégzéshez vezető útján” (*The Gospel of Mark*, NIGTC, 339). A korabeli zsidók számára Jézus szavai sokkolóan egyértelműek voltak. „A kereszt felvételének metaforáját nem szabad azáltal megszelídítenünk, hogy a nehézségek türelmes elhordozására vonatkozó bátorításnak tekintjük. Ebben a szöveggörnyezetben, a 8,31 után ez a kép Jézus halálra való elszántságát terjeszti ki azokra, akik

követni akarják őt, és a következő versek is az élet elvesztésének, nem a kényelmetlenségek elfogadásának gondolatával töltik meg a képet.” (340)

Azt javaslom tehát, hogy amikor a kereszthordozásról beszélünk, lehetőleg térjünk vissza a kép eredeti jelentéséhez. Jézus nem azt kéri tőlünk, hogy az életünk nehézségeit tekintsük keresztünknek, és fogadjuk el, mint Istentől kapott formáló, megszentelő szenvedést. Lehet, hogy ezt várja Isten tőlünk a szenvedéssel kapcsolatban (bár ne felejtjük el a Jakab 5 ennél árnyaltabb dialektikáját!), a kereszthordozás azonban jóval radikálisabb gondolatot rejt magában. Jézus arról beszél, hogy nem lehetünk tanítványai, ha nem számolunk le előtte az életünkkel. Nem tudjuk követni a Mestert, ha nem tekintünk magunkra halálraítélt emberekként; nem lehetünk valódi keresztények, ha Jézusért szükség esetén nem mennénk a vesztőhelyre, és nem vállalnánk magunkra az ő gyalázatát; nem lehetséges a tanítványság előzetes és naponkénti önmehtagadás nélkül. Csak akkor van jogunk kereszténynek nevezni magunkat, ha ott van a patibulum a vállunkon. Erről, és nem másról szól a kereszthordozás metaforája.